

75. sjezd chemických společností

Vážení čtenáři,

úvodník Chemický listů, který se vám právě dostává do rukou, nebude věnován článkům otištěným v tomto čísle našeho časopisu, nýbrž vrcholné společné akci České společnosti chemické (ČSCH) a Slovenskej chemickej spoločnosti (SCHS), tj. 75. sjezdu chemiků. Úvodem si dovoluji vyslovit troufalý předpoklad, že snad i většina umělců, kteří se v televizních diskusích rádi chlubí svými neuvěřitelnými nedostatky v matematice, by dokázala odpovědět na jednoduchou otázku (téměř patřící do pořadu TV Prima „Nikdo není dokonalý“), zda poslední číslice v letošním letopočtu je sudá nebo lichá. Ano správně, máme lichý rok. A snad každý člen ČSCH, stejně jako SCHS ví, že v lichém roce je nejvýznamnější akce obou společností pořádána na Slovensku. Slovenští pořadatelé se drželi tradice a stejně jako ve čtyřech předchozích případech vybrali pro sjezd luxusní Bellevue Grand Hotel ve Starém Smokovci na úpatí Vysokých Tater.

Naštěstí nezasáhl negativně ani Covid-19, ani jiná nakažlivá choroba, ba ani se neprojevil jiný negativní vnější zásah, v jehož důsledku by se účastníci museli sektávat jen zprostředkovaně prostřednictvím kamer a monitorů počítačů. Tedy díky všem uvedeným i neuvedeným okolnostem jsme se mohli vidět přímo „tváří v tvář“ a k naší velké radosti nebyly naše obličejové masky rouškami a respirátory. Můžeme tedy shrnout, že po intenzivních přípravách se v prvním zářijovém týdnu roku 2023 sjelo do konferenčních prostor cca 250 účastníků sjezdu, z nichž přibližně 80 participantů přicestovalo z České republiky.

Roli plenárního řečníka přijal fyzikální chemik slovenského původu působící jako profesor chemie na Oxfordské univerzitě, prof. Philipp Kukura, Ph.D., který na slavnostním otevření sjezdu vystoupil s plenární přednáškou „Mass Photometry: Weighing Molecules with Light“. V rámci zahajovacího ceremoniálu bylo umožněno předsedovi ČSCH prof. Tomáši Navrátilovi pozdravit přítomné jménem ČSCH a popřát jim mnoho úspěchů.

Samotné jednání sjezdu bylo rozčleněno do odborných sekcí: Analytická chemie (garant: prof. Ing. Lubomír Švorc, Dr.Sc.); Fyzikální chemie (garant: prof. Ing. Peter Šimon, Dr.Sc.); Anorganická a materiálová chemie (garant: doc. Ing. Ivan Šalitraš, Ph.D.); Organická chemie (garant: doc. RNDr. Martin Putala, Ph.D.); Vyučování a historie chemie (garant: doc. PaedDr. Katarína Kotuláková, Ph.D.); Aplikovaná chemie, životní prostředí a polymery (garant: doc. Ing. Radko Tiňo, Ph.D.) a Chemoprogres – chemické technologie (garant: prof. Ing. Ján Hiveš, Ph.D.). Čas vymezený konání sjezdu byl poměrně krátký, a proto část účastníků musela své výsledky prezentovat v rámci dvoudenní posterové sekce, jejíž garantkou byla doc. Ing. Zuzana Cibulková, PhD.

Snad proto, aby jejich účastníci nezískali dojem, že existuje jen jejich obor bádání, byla jednání sekcí prokládána velmi zajímavými a poučnými plenárními přednáškami (doc. Ing. Milena Reháková, Ph.D.: „Úloha chemie a materiálových analýz v procesoch ochrany kultúrneho dedičstva“; doc. RNDr. Zuzana Vargová, Ph.D.: „Biologický potenciál koordinačných zlúčenín zinku a striebra“; prof. Ing. Dušan Galusek, Dr.Sc.: „Môže nám sklo pomôcť v boji proti baktériám rezistentným na antibiotiká?“; Ing. Mária Mastihubová: „Prínos enzymatickej acylácie ku syntéze prírodných glykofenolík“ a ČSCH zďažile zastoupila doc. RNDr. Karolína Schwarzová, Ph.D.: „Borem dopovaný diamant: Perspektivy “netradičného” elektrodového materiálu po tridsať rokoch výskumu“).

Snad každému, kdo někdy organizoval nějakou větší konferenci, je jasné, že bez podpory sponzorů se lze obejít jen stěží. V případě naší akce byly hlavními sponzory firmy MultiplexDX a Metrohm Slovensko. Sjezd dále podpořili i Chemistry Europe – European Chemical Societies Publishing (organizace 16 chemických společností z 15 evropských zemí, které zastupují přes 75 000 chemiků), Evropská chemická společnost EuChemS – European Chemical Society, vydavatelství Elsevier, společnosti Shimadzu a Merck. Úlohy mediálního sponzora se ujal časopis ChemZi.

Touto cestou bychom rádi poděkovali organizátorům 75. sjezdu, především paní předsedkyni Monice Jerigové, vědeckému tajemníkovi Lubomíru Švorcovi, dále pak hospodáři Michaele Halinkovičové, výkonnému tajemníkovi Miroslavu Michalkovi a technickému tajemníkovi Michalu Procházkovi a dalším jejich spolupracovníkům, za jejich vynaloženou námahu a úsilí, které bylo bezesporu korunováno velice úspěšnou realizací významného československého kongresu. Nastavili tím i poměrně vysokou laťku organizátorům nadcházejícího sjezdu chemiků, jehož organizace bude spočívat na bedrech České společnosti chemické a který byl krátce letošním účastníkům sjezdu představen Mgr. Martinem Muchou, Ph.D.

Každý, kdo se někdy zúčastnil jakékoli vědecké konference, jistě potvrdí, že poznatky získané v rámci přednášek a z posterů jsou velice cenné. Avšak neméně významná je výměna zkušeností, navazování kontaktů, diskuse apod. v průběhu přestávek na kávu, snídani, obědů, večeří, pivního či vinného večera a jiných oficiálních i neoficiálních akcí sjezdu. Obdobně by mohli argumentovat i Ti, kteří místo do přednáškových místností zamířili na vycházku či podnikli horolezecké výstupy na vrcholky nejvyšších slovenských velehor.

Mezi schůzky konané mimo sekce patřilo večerní setkání zástupců ČSCH a SCHS. Určitě jej lze považovat za vysoce užitečné a přínosné nejen z hlediska prohloubení československých vztahů, vzájemné výměny zkušeností, názorů, ale i prodiskutování společně organizovaných

akcí, ať už se jednalo o budoucí sjezdy chemiků v následujících letech, nebo o přípravu IUPAC World Chemistry Congress 2029, jenž bude pořádán ve spolupráci obou našich společností v Praze za šest let.

Dovolte nám zmínit i některé další události spojené s konáním sjezdu. Již během zahajovacího ceremoniálu předali zástupci SCHS několik ocenění. Pozadu nezůstali ani předseda ČSCH společně s dalším členem Předsednictva ČSCH Dr. Peterem Barathem, kteří předali nejvyšší vyznamenání udělované Českou společností chemickou za vědecké dílo prof. RNDr. Jiřímu Barkovi, CSc. Ještě dodatečně bychom chtěli i touto cestou jménem Předsednictva i Hlavního výboru ČSCH laureátovi, který má nesporné a neoddiskutovatelné zásluhy o rozvoj chemie, především elektrochemie a elektroanalytické chemie, pokračovat. Jsme přesvědčeni, že si toto ocenění plně zaslouží. Nebylo to však jediné ocenění ČSCH, které bylo v rámci sjezdu předáno. Dalším oceněným se stal vynikající slovenský elektrochemik prof. Ing. Ján Labuda, DrSc. Hlavní výbor ČSCH se rozhodl mu udělit vysoké vyznamenání Společnosti, a to Čestné členství ČSCH. Toto ocenění se uděluje od roku 1880 těm, kdož se významně zasloužili o Společnost s přihlédnutím k jejich zásluhám o rozvoj oboru. Ani zde není nejmenších pochyb o zásluhách prof. Labudy jak odborných, tak o vzájemnou česko-slovenskou spolupráci. Těž ještě jednou gratulujeme. Oběma laureátům přejeme hodně sil a energie do dalších let.

V rámci sjezdu byla pořádána též soutěž o Cenu Marty Sališovej spojená se soutěží o Cenu Metrohm, obě určené doktorandům a mladým vědeckým pracovníkům do 30 let, kteří jsou členy SCHS nebo ČSCH. Celkem porota posuzovala 13 přednášek. Je třeba zdůraznit, že všechny měly vynikající úroveň, takže rozhodování poroty složené ze zástupců obou pořádajících Společností nebylo vůbec jednoduché. Nakonec dospěla k závěru, že 1. cena byla udělena Ph.D. studentovi Mgr. Michalu Fulínovi z PřF Univerzity Komenského v Bratislavě za práci: „Analýza mastných kyselin s krátkým a středně dlouhým uhlíkovým reťazcom v syroch pomocou GC-MS“ a zvláštní cenu fir-

my Metrohm získal Ph.D. student PřF UK Mgr. Peter Čambal za práci „Elektrochemické vlastnosti monokrystalických borem dopovaných diamantových elektrod s různými krystalovými orientacemi a jejich aplikace v elektroanalýze“.

Rádi bychom připomněli i iniciativu Sekce mladých ČSCH, kteří se připojili ke komisi pro hodnocení posterů mladých vědeckých pracovníků do 35 let a společně se svými slovenskými mladými kolegy vybrali dva české a dva slovenské autory posterů pro ocenění Cenou ČSCH, resp. SCHS. Z české strany byli oceněni Mgr. Lucie Kořená z Ostravské univerzity a Mgr. Oleksandr Matvieiev z Univerzity Pardubice.

Některé další informace o sjezdu lze nalézt na sjezdových stránkách SCHS (<https://75zjazd.schems.sk/>) nebo v časopise ChemZi 1/2023 (<https://schems.sk/wp-content/uploads/ChemZi-1-2023.pdf>).

Letošní, 75. sjezd chemiků skončil. Nicméně už nyní se můžeme těšit na 76. sjezd chemiků, který se již v těchto dnech intenzivně připravuje. A kde? Zkusme si matematicko-logický znalostní kvíz: Když nám příslušná stránka Wikipedie (https://cs.wikipedia.org/wiki/Chemick%C3%A9_A9_sjezdy) prozradí, že 64. sjezd chemiků se konal v centru regionu Haná a v sídelním městě moravských markrabat a biskupů v roce 2012. Do stejného města se vrátil o 10 let později díky organizátorům 74. sjezdu chemiků. A pokud víme, že 56. sjezd chemiků se konal v roce 2004 v metropoli Moravskoslezského kraje stejně jako 66. sjezd o 10 let později, tak již snad není nutné explicitně uvádět, kde se bude 76. sjezd chemiků konat (i když si po nedávném zážitku nejsem jist už téměř ničím, neboť nejméně 2 studenti (z posluchárny obsazené dalšími 92 kolegy) 1. ročníku 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy nebyli schopni zodpovědět otázku: „Která řeka protéká Ústím nad Labem?“). Zbývá tedy jen doplnit trochu neobvyklé datum konání: 26. – 29. 8. 2024. Těšíme se na bohatou účast.

Tomáš Navrátil
Česká společnost chemická

Užití tohoto díla se řídí mezinárodní licencí Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.cs>), která umožňuje neomezené využití, distribuci a kopírování díla pomocí jakéhokoliv média, za podmínky řádného uvedení názvu díla, autorů, zdroje a licence.